

Медвідь О.В., Шацко Є.
здобувач освітнього ступеня «доктор філософії»
спеціальності 101 «Екологія»

Пацева І.Г.
д.т.н., проф., завідувач кафедри екології та природоохоронних технологій,
Державний університет «Житомирська політехніка»
rig@ztu.edu.ua

ВПЛИВ ЗВОРОТНИХ ВОД ЖЕЖЕЛІВСЬКОГО ГРАНІТНОГО КАР'ЄРУ

Ставлення суспільства до довкілля розвивалося разом із поширенням суспільних відносин, світоглядних концепцій і технологій. Від початку людської історії і до сьогодні ставлення до довкілля залишається антропоцентричним. У період до писемної історії людина, відповідно до свого анімістичного світогляду, вважала себе рівною частиною природи і намагалася стояти над нею, вірячи у свою виняткову здатність здійснювати магічні ритуали. З початком неолітичної економічної революції діяльність антропоморфних богів, охоронців стихій та артефактів, стала основою їхнього світогляду. Перші держави змінили ці уявлення так, що окремі представники еліти стали прирівнюватися до цих богів. З цього часу почала поширюватися ідея про те, що люди є богоподібними істотами, і це тривало аж до індустріальної епохи. Коли науково-технічний прогрес почав витіснити релігійні концепції з масового життя, в епоху модерну перемогла ідея, що людина є царем природи, а природа є лише ресурсом для людини; з екологічною кризою середини 20-го століття антропоцентризм, здавалося б, відступив. Однак антропоцентризм, в якому людина є головною загрозою для біосфери, набув поширення. Це призвело до появи кількох екологічних концепцій, які не тільки не вирішили екологічних проблем, але й виявилися шкідливими для довкілля.

Вплив людини на довкілля слід розглядати без суб'єктивізму релігії, масової свідомості та філософії. Антропогенні фактори є рівноправними з усіма іншими факторами і можуть бути класифіковані як різновид біологічних факторів. Відмінність антропогенних факторів полягає в тому, що вони вузькі та локалізовані за масштабом і завжди нові, що не дає часу для розвитку еволюційних механізмів, які інтегровані в цикли біосфери. Втім, людина не є винятком. У період між кисневою катастрофою і формуванням біогенних осадових порід інші групи організмів змогли зробити те ж саме. При цьому вони робили це в менших планетарних масштабах, ніж ті, що спричинені нашою сучасною діяльністю. Тому будь-який вплив людини на довкілля слід розглядати з науковою об'єктивністю, без ярликів на кшталт "людина - цар природи" чи "людина - руйнівник природи". Одним з таких випадків є скидання стічних вод гірничодобувних підприємств. Характеристики дощових і ґрунтових вод, зібраних у шахтних стволах, необхідно постійно контролювати, оскільки під час видобутку вони можуть контактувати з породами, які мають інший фізичний і хімічний склад, ніж типові водоносні горизонти. Існує також ризик потрапляння забруднюючих речовин від транспорту, гірничої техніки та вибухових робіт. Однак кожен випадок потрібно розглядати індивідуально. Глобальна зміна клімату зробила водні ресурси однією з найгостріших проблем. Найбільше від цієї проблеми страждають малі річки в помірних зонах. Їхні водні баланси зменшуються і стають нерегулярними. На жаль, Україна входить до цього переліку країн з високим рівнем ризику. У зв'язку з цим важливо всебічно вивчити вплив зворотного стоку на екосистеми малих річок та заплановані території діяльності.

Територія Жежелівського родовища гранітів є типовим антропогенним ландшафтом з високим ступенем антропогенної змінності та великою часткою перелогів і чагарників. Біота досліджуваної території складається з тривіальної і часто синантропної флори і фауни. Вони представлені зональними видами, поширеними на цій території. Покращення багаторічного режиму зволоження в прибережній зоні може також покращити стан угруповання *Salici-Populetum* та створити рідкісні оселища на берегах річок за межами запланованої території діяльності. За показниками природної динаміки та рівнем антропогенного навантаження прибережні оселища є евгенічними екосистемами, що знаходяться на перехідній стадії від корінних трав'янистих до деревно-чагарникових. Підвищення рівня ґрунтових вод шляхом осушення сприятиме їх відновленню та поверненню до незміненого стану.

Список використаних джерел

1. I.G. Kotsiuba, G.V. Skyba, I.A. Skuratovskaya, S.M. Lyko. Ecological Monitoring of Small Water Systems: Algorithm, Software Package, the Results of Application to the Uzh River Basin (Ukraine). Methods and objects of chemical analysis, Volume 14, No.4, 2019. P. 200-207
2. Iryna Kotsiuba, Vitalina Lukianova, Yevheniia Anpilova, Tetiana Yelnikova, Olena Herasymchuk, Oksana Spasichenko. The Features of Eutrophication Processes in the Water of the Uzh River. Ecological Engineering & Environmental Technology 2022, 23(2), 9–15. - Режим доступу: <https://doi.org/10.12912/27197050/145613>